

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΜΑΚΗ ΜΑΪΛΗ

«Το αστικό πολιτικό σύστημα στην Ελλάδα από το 1950 έως το 1967», εκδόσεις «Σύγχρονη Εποχή»**Ο «Ριζοσπάστης» δημοσιεύει σήμερα το β' μέρος του προλόγου της νέας έκδοσης της «Σύγχρονης Εποχής»****Το ΚΚΕ και η ΕΔΑ**

Οι αναλύσεις του Κόμματος, όπως αναδεικνύει ιδιαίτερα το Δοκίμιο Ιστορίας του ΚΚΕ 1949 - 1968, Β' τόμος, συχνά υπέφεραν από την έλλειψη αντικειμενικής αντίληψης και εξήγησης τέτοιων φαινομένων, με αποτέλεσμα οι σχέσεις εξάρτησης, στη βάση της ανισομετρίας, να ερμηνεύονται «με το κεφάλι κάτω», να θεωρούνται ως «στρέβλωση», «ιδιομορφία» στην ανάπτυξη του ελληνικού καπιταλισμού, λόγω «μη πατριωτικής» στάσης των αστών πολιτικών, των αστικών κομμάτων που διακυβέρνησαν.

Στη βάση αυτού του ερμηνευτικού σχήματος, το Κόμμα μας, στις πολιτικές στοχεύσεις και στις συμμαχίες του, υπέταξε το ταξικό κριτήριο στο «πατριωτικό - αντιβασιλικό - αστικοδημοκρατικό», γραμμή που διατρέχει τη στάση του σε όλη την αναφερόμενη περίοδο. Σε αυτήν τη λαθεμένη πολιτική γραμμή έπαιξε ρόλο και η γενικότερη αντίστοιχη γραμμή του διεθνούς κομμουνιστικού κινήματος, που θεωρούσε ότι είχε καταλυθεί η εθνική ανεξαρτησία όλων των καπιταλιστικών κρατών της Ευρώπης, ακόμα και της Βρετανίας, από τον αμερικανικό ιμπεριαλισμό.

Η προβληματικότητα αυτής της γραμμής φαίνεται και από την ιστορία των «δημοκρατικών» αστικών πολιτικών δυνάμεων, που ο αναγνώστης έχει την ευκαιρία να μελετήσει στην παρούσα εργασία. Έχει την ευκαιρία ν' αντιληφθεί ότι αυτές οι δυνάμεις δεν υπήρξαν συνεπείς ούτε καν στο ζήτημα της αντίθεσής τους με τη βασιλεία.

Η παρούσα εργασία είναι πολύ χρήσιμη για να γίνει αντιληπτό ότι η διαχωριστική γραμμή μεταξύ των αστικών κομμάτων, των κομμάτων τελικά της αστικής διακυβέρνησης, είναι τόσο αβαθές ποτάμι που εύκολα διασχίζεται από τη μία όχθη του στην άλλη: Οι φιλελεύθεροι γίνονται υπερασπιστές της διευρυμένης κρατικής οικονομικής παρέμβασης και αντιστρόφως, οι αντιβασιλικοί γίνονται συνεργαζόμενοι με τη βασιλεία και αντιστρόφως, οι «δημοκρατικοί» αφήνουν ανοικτό το δρόμο στους «δικτάτορες», οι οποίοι εκ νέου παραδίδουν τη σκυτάλη στους δημοκρατικούς, ενώ καλά κρατούν και αναπαράγονται οι μεταξύ τους αντιπαραθέσεις.

Επίσης, αποδεικνύεται ότι η πολιτική ουράς που με ευθύνη και του ΚΚΕ ακολούθησε η ΕΔΑ απέναντι σ' ένα αστικό κόμμα, την Ένωση Κέντρου, στο όνομα της υπεράσπισης της «δημοκρατικής ομαλότητας», τελικά δεν ανέκοψε ούτε την επιβολή της στρατιωτικής δικτατορίας (1967).

Διδάγματα από τον κυβερνητισμό

Η Ιστορία στην Ελλάδα και σε όλο τον καπιταλιστικό κόσμο αποδεικνύει ότι κι ένα κόμμα ιστορικά διαμορφωμένο ως εργατικό, από τη στιγμή που γίνεται κόμμα αστικής διακυβέρνησης, είτε γρήγορα υφίσταται απροετοίμαστο την πιο βίαιη επίθεση του κεφαλαίου είτε εξελίσσεται σε κόμμα προδοσίας του εργατικού κινήματος, όπως έγινε ιδιαίτερα στην Ευρώπη, ακόμα και των επαναστατημένων εργατικών και εξεγερμένων λαϊκών μαζών.

Το δίδαγμα της Ιστορίας της ταξικής πάλης είναι ότι το ΚΚ, το εργατικό κίνημα, δεν πρέπει να εγκλωβίζονται στις ενδοαστικές αντιθέσεις, στον αστικό κυβερνητισμό, στην επιδίωξη να γίνουν ρυθμιστές του «δημοκρατικού αστικού πολιτεύματος», να το «δισώσουν» από τη φασιστική ή άλλη εκτροπή του, θεωρώντας ότι έτσι θα οδηγήσουν στην υπηρέτηση των γενικότερων εργατικών - λαϊκών στόχων, ενώ πρόκειται για επιλογές της ίδιας της καπιταλιστικής εξουσίας.

Αυτή η πολιτική αντίληψη είναι βαθιά λαθεμένη, δοκιμάστηκε είτε καλοπροαίρετα λόγω πολιτικής ανωριμότητας είτε λόγω βαθιάς οπορτουνιστικής διάβρωσης (π.χ., από το Ιταλικό ΚΚ) και τελικά ζημίωσε το εργατικό κίνημα.

Το παραπάνω συμπέρασμα είναι ιδιαίτερα χρήσιμο στις σημερινές συνθήκες της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης, με την άνοδο του φασιστικού - ναζιστικού αστικού ρεύματος, αλλά και του ρεφορμιστικού οπορτουνιστικού, αναμορφωμένου μέσα από νέα κομματικά σχήματα.

Διδάγματα για την ταξική πάλη

Είναι και σήμερα επώδυνη η πείρα από την αδυναμία Κομμουνιστικών Κομμάτων να διαχωριστούν από τη μία ή άλλη μορφή της αστικής διακυβέρνησης, που τελικά οδήγησε να υποστούν όλες τις αρνητικές συνέπειές της, π.χ., η αντικομμουνιστική επίθεση και επιδίωξη να θεθεί σε παρανομία το ΚΚ Ουκρανίας με αφορμή τη σύγκρουση εγχώριων αστικών δυνάμεων, που υποστηρίζονται από διαφορετικά ιμπεριαλιστικά κέντρα.

Ακόμα κι όταν υπάρχει άλυτο ζήτημα κατοχής, όπως σ' ένα τμήμα της Κύπρου, και τότε δεν μπορεί η συμμετοχή του ΚΚ στη διακυβέρνηση να εξασφαλίσει την επίλυσή του, αφού ουσιαστικά η εξουσία του κεφαλαίου και οι ιμπεριαλιστικές ενώσεις καθορίζουν τις συμμαχίες, τις αντιπαλότητες με άλλα καπιταλιστικά κράτη με όλες τους τις αντιφάσεις.

Όπως έδειξε η ζωή, η συμμετοχή της Κύπρου στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη δεν μπόρεσε να εξασφαλίσει την ακεραιότητά της

ως ενιαίου κράτους, αλλά κι η συμμετοχή του ΚΚ στη διακυβέρνηση δεν μπορούσε να γίνει και δεν έγινε παράγοντας άμβλυνσης της οικονομικής κρίσης, προστασίας όχι μόνο των εργατικών - λαϊκών συμφερόντων, αλλά και σχετικά πιο υψηλά τοποθετημένων μεσαίων στρωμάτων.

Η παρούσα εργασία προσφέρει κι άλλο ένα διαχρονικής σημασίας συμπέρασμα: Την ανάγκη οι εργατικές και λαϊκές μάζες να μην παρασύρονται από τη δημαγωγία των αστικών και ομορποτιστικών κομμάτων, από τις υποσχέσεις τους, ή να στοιχίζονται με τον έναν ανταγωνιστή εναντίον του άλλου, με βάση τεχνητές διαχωριστικές γραμμές. Είναι αποκαλυπτική, π.χ., η προσαρμογή της Ενωσης Κέντρου, όταν έγινε κυβερνητικό κόμμα, σε σχέση με προηγούμενες θέσεις της, τις οποίες δεν υλοποίησε, αν και δεν ήταν τίποτα περισσότερο από θέσεις αστικού εκσυγχρονισμού. Είναι, επίσης, αποκαλυπτικός ο ισχυρισμός της για ισχυρότερη διαπραγμάτευση της θέσης της Ελλάδας στην ΕΟΚ και στο ΝΑΤΟ.

Ανάλογα και σήμερα ακούγονται φωνές για ισχυρότερη διαπραγμάτευση της όποιας Δανειακής Συμφωνίας της Ελλάδας με την ΕΕ. Πρόκειται για υποσχέσεις που θ' αποδειχτούν κούφια λόγια, αλλά θα έχουν -και ήδη έχουν- επιδράσει αρνητικά στην πορεία του εργατικού κινήματος, της λαϊκής συμμαχίας.

Η ιστορία των ενδοαστικών και ενδοϊμπεριαλιστικών αντιθέσεων είναι πολύ χρήσιμη σήμερα που οξύνονται οι αντιθέσεις στον επίγονο της ΕΟΚ, την ΕΕ και κυρίως την Ευρωζώνη, που ταυτόχρονα δυναμώνουν οι αστικές φωνές για πολιτική ευρωπαϊκή ομοσπονδικοποίηση, στο σημερινό ή πιο περιορισμένο εύρος της Ενωσης, αλλά επίσης δυναμώνουν και οι αστικές φωνές για πιο χαλαρή νομισματική σύνδεση ανεξάρτητων κρατών. Σήμερα, μάλιστα, γίνεται πιο έντονη προσπάθεια σε παγκόσμια κλίμακα να οργανωθούν και οι λαϊκές μάζες στο πλευρό των αντιμαχόμενων αστικών μερίδων, να διευθετούνται οι ενδοκαπιταλιστικές αντιθέσεις και με το ρόλο των μαζών από τα κάτω και όχι μόνο με την κάλλη.

Από τη στάση αστών πολιτικών, εφημερίδων κ.λπ. απέναντι σε επιλογές των ΗΠΑ, κυρίως όταν αποφάσισαν (1950) να περιορίσουν τα κονδύλια της «αμερικανικής βοήθειας», φαίνεται πώς εκδηλώσεις αντι-γερμανισμού, αντι-Μερκελισμού, όπως οι σημερινές, απλώς επαναλαμβάνουν, προσαρμοσμένες στις νέες συνθήκες, φαινόμενα των ενδοϊμπεριαλιστικών αντιθέσεων, που παρασύρουν το εργατικό και λαϊκό κίνημα σε ξένες προς τα δικά του συμφέροντα αντιθέσεις.

Από τη μελέτη του πολιτικού συστήματος στην Ελλάδα πριν από μισόν αιώνα προκύπτει και το εξής χρήσιμο συμπέρασμα: Το αστικό κράτος στην εξέλιξη του χρειάζεται προσαρμογές, εκσυγχρονισμούς στους θεσμούς και στη λειτουργία του. Είναι εκσυγχρονισμοί, γιατί αποτελούν αναγκαίες τεχνικές προσαρμογές, αλλά είναι αντιδραστικοί, γιατί γίνονται με κατεύθυνση την εξυπηρέτηση της οικονομικής κυριαρχίας και πολιτικής εξουσίας του κεφαλαίου, των συγκεκριμένων κάθε φορά αναγκών του κεφαλαίου. Τέτοιοι εκσυγχρονισμοί αφορούσαν, π.χ., το εκπαιδευτικό σύστημα, τη «δημοκρατικότερη» λειτουργία του κοινοβουλευτικού συστήματος, την κατάργηση του θεσμού της βασιλείας, αν και επιτεύχθηκε αργότερα, κάτω από διαφορετικές συνθήκες, δηλαδή ουσιαστικά αδρανοποιήθηκε υπό το καθεστώς της στρατιωτικής χουντικής διακυβέρνησης (1967 - 1974).

Το συμπέρασμα είναι ότι απέναντι στους αστικούς εκσυγχρονισμούς πρέπει να προβάλλονται οι ριζοσπαστικοί στόχοι και η αναγκαιότητα της σοσιαλιστικής - κομμουνιστικής οργάνωσης της κοινωνίας.

Κι άλλα συμπεράσματα, χρήσιμα για την ερμηνεία σημερινών φαινομένων, προκύπτουν από την παρούσα ιστορική μελέτη του αστικού πολιτικού συστήματος της περιόδου 1950 - 1967.

Δίνει τη δυνατότητα να κατανοηθεί ταξικά ο χαρακτήρας φαινομένων, όπως τα οικονομικά σκάνδαλα κυβερνώντων προσώπων, ως αποτέλεσμα της στενής διαπλοκής των φυσικών προσώπων του κεφαλαίου με τους πολιτικούς εκπροσώπους του, ως βαθύτερης σχέσης οικονομίας - πολιτικής από την οποία προκύπτει τόσο ο «νόμιμος», φανερός, όσο και ο «παράνομος», υπόγειος πλουτισμός προσώπων. Σε τελευταία ανάλυση, δεν είναι η ηθική των προσώπων ή των «καθαρών» κομμάτων ή των «διαυγών» θεσμών που αποκαλύπτει και τιμωρεί τους εμπλεκόμενους στα οικονομικά σκάνδαλα. Είναι η ηθική του καπιταλιστικού ανταγωνισμού, της ανισόμετρης ανάπτυξης που φέρνει τις ανακατατάξεις μεταξύ νέων και παλιών τζακιών, που οδηγεί στις αποκαλύψεις, γιατί αυτές είναι στοιχείο του ανταγωνισμού.

Εχει, επίσης, αξία να επισημάνουμε τη διαχρονικότητα των αντικομμουνιστικών θεωριών. Πρόκειται για ιδεολογήματα και συκοφαντίες που αναπαράγονται σήμερα από τα Αντικομμουνιστικά Μανιφέστα της ΕΕ και αστών πολιτικών, δείχνοντας το βάθος της ταξικής αντίθεσης κεφαλαίου - μισθωτής εργασίας.

Εν κατακλείδι, η διαλεκτική υλιστική αντίληψη του παρελθόντος, δηλαδή η ιστορική αντίληψη της ταξικής πάλης, συμβάλλει στη διαλεκτική υλιστική αντίληψη των τρεχουσών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών εξελίξεων, στην ικανότητα της πρόβλεψης, ώστε ο σχεδιασμός της εργατικής - λαϊκής παρέμβασης να υπολογίζει τους νόμους της ταξικής πάλης, ν' αξιοποιεί κάθε χαραμάδα στην ενότητα της αντίπαλης τάξης με στόχο την αποδυνάμωση και την ανατροπή της.